

pontos megfeleltetése nemcsak a hagyományos epikát, hanem magát a posztmodern attitűdöt is felszámolja, ha tetszik: *a dekonstrukciót dekonstruálja*.

Ám mégsem arról van szó, hogy a *posztos* trükkök túlhasználása konttraprodukciónak vezetne, és ezzel semmisítené meg a szemlélet és a műszerveződés alapjait. Nem olyan ez, mint az érzélgősbe átcsapó érzelem vagy a komikussá fokozott tragikum. Nem, ennél bonyolultabb a képlet. Talán akkor jutunk helyes következtetésre, ha megengedjük: Balla D. Károly tudatos alkotó, szándékosan vitte végletekig, halmozta a képtelenségig az áttételek, utalások, önidézések és visszacsatolások számát, mert arra számított – nem is alaptalanul –, hogy ezzel új minőséget teremthet. Vállalását, hogy pusztán járulékos szövegek (elő- és utószók, jegyzetek, szómagyarázatok) révén jelenítse meg a nem létező cselekményregényt (az Oresztész–Elektra-történet egy mai parafrázisát), megtette az alkotói folyamat rögzítésével (*Werk-féjezetek*), továbbá a munkatárgy hibáit feltáró bírálattal. Mondhatnók: önmagán hajtott végre filológiai élvezetboncolást, ami, valljuk be, a kétes eredménytől függetlenül is figyelemre méltó produkció.

MARKOVITS TEODÓRA

(*Pro Pannonia Kiadói Alapítvány, Pécs, 2005, 235 oldal, 2300 Ft*)

N. TÓTH ANIKÓ:

Fényszilánkok

Megkeményedhet-e a fény egy arcon? Eltakarhatja-e a múltat a túlzott kivilágítottság? És vajon lerombolható-e az üvegfal, amely egy család titkait takarja, előkotorható-e a fényszilánkok közül az igazság?

Az író nem törődik a kérdések megválaszolásával. Előfordul ugyan is, hogy már a kérdés feltevése maga felér a válaszadással. Mert már a dolgok megkérdőjelezése sötét árnyékokot vethet az évek alatt magunkra erőltetett boldogságra. A nehezen kiharcolt idillhez pedig az ember akár hazugságok árán is ragaszkodik. Vagy mégsem? „Szétbontani apám hallgatásgubancait. Fölfejtetni anyám szöveglepleit. Hátha beigazolódnak a sejtelmek. Hátha kilép a lélek a medréből. Azután pedig boldogtalanul élünk, amíg meg nem halunk?” Ennek ellenére erre a megállapításra jut a főhős: „Kérdeznem kellene. Mielőtt végképp kifakul a fák kérge.”

A regény vezérfonala fényképek nézegetéséből és leírásából rajzolódik ki. Egy nagy fiók tele megsárgult fotókkal, melyek közül az elbeszélő időnként elő-előhúzza egyet a júliusi hőségben, és az alaposnál is jobban megvizsgálja. Tekintetével behatol a szövegekbe, be egészen a lélekig. Ő a fiú, aki bizonytalan kézzel kutatja az elfeledett eseményeket. „Előhívom a múltat.”

A második szál az anyáé. Ő nem törődik a múlttal, csak a mosttal. Az étellel, a házzal, az állatokkal, a temetővel, a templommal, a pletykákkal, mindennel, ami csak a szemnek látható. „[...] minden héten ki kell jönni mert nagyon elgazosodik Lácika be van takarva kőlappal ott söprögetni kell azt is az emberem végzi sok virágot hozok két nagy váza van mindegyik síron krizantémokat is nevelek halottak napjára amíg a verandát nem üvegeztük be kint bebugyoláltam őket papírral meg rongyokkal a virágfejeket”. Nem véletlen, hogy a fiú úgy érzi: „Anyám történetei túl sok fényt kaptak.”

A harmadik ember, akit megismerünk a családból, az apa. Egy szót sem szól, mégis sok mindent megtudunk róla. Például azt, hogy szinte beleolvad környezetébe. „Soha nem éreztem kellemetlen verejtékszagot a közelében. Testszagot, lábszagot, egyáltalán: szagot. Megkülönböztethető apámszagot.” Meg azt is, hogy a csendes, szófukar ember szemében mennyi hidegség van. „Apám mosolyog, de egy lefelé görbülő kicsi vájat a szája sarkában, a profilból is elég jól kivehető szúrós tekintet átrendezi az arcát. Mintha vallatóra fogná az anyámat. Pontosabban mintha szemrehányást tenne.” Ő az, aki a múltban él, és nem hajlandó előjönni onnan.

A negyedik családtag a fiú kislánya, az unoka. Egy olyan lény, akinek kirobbanó fantáziája egész kör-

nyezetét meglepi. Különös világot teremt magának, hogy ne kelljen egyik idősíkba sem beleragadnia. Mindenhol tündéreket lát, minden mozdulata varázslat. Ő hozza vissza a megfakult fényképekre a csillogást.

A kiadó őszi estére ajánlja a könyvet. Én nem vártam addig; egy esőtől függönyözött nyári délután olvastam a történeteket, amikor a hőségbe egyik percről a másikra beleszakadt a hideg. Ahogyan a felismerés zuhan ránk, amikor hirtelen összeáll egy kép a sok képből.

N. Tóth Anikó úgy forgatja a tollat, mintha ecsetet tartana a kezében. Pasztell színű háttérre viszi fel kalligrafikus magabiztossággal a fő témát, a szeretet feszültségét. A könyv gyengéden árnyalt mondatai abban segítik az olvasót, hogy ne felejtse el gyönyörködni.

FINY PETRA

*(Kalligram Kiadó, Pozsony, 2005,
200 oldal, 1800 Ft)*

FERDINANDY GYÖRGY:

Fényképem Balzackal

Ferdinandy György 2004-ben megjelent novelláskötete huszonöt elbeszélésből áll, melyek – tekintettel az író ’35-ös születésére – igen nagy ívet futnak be; a novellák a gyermekkoránál kezdődnek, hogy később a